

УДК 342.924

ПРОГОЛОШЕННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ ЯК СКЛАДОВА ПРИНЦИПУ ГЛАСНОСТІ І ВІДКРИТОСТІ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА

Олена МІЛІЄНКО,

здобувач кафедри адміністративного права
Київського національного університету імені Тараса Шевченка

SUMMARY

The article analyzes the issue pronouncements of judicial decisions as part of the principle of transparency and openness of administrative proceedings. Noted a certain inconsistency in the terminology of international statutory instruments and national legislation on designation of principles of transparency, openness, publicity and not entirely successful formulation of the principle of transparency in the national legislation (including the Code of Administrative Court Procedure of Ukraine), which generates debate in legal doctrine regarding the feasibility of isolating the "internal" and "external" transparency of court procedure. It is noted that native legislation does not establishes exceptions to publicity of pronouncement of judicial decisions, while limits for declaration full judicial decisions are specified, in cases while a closed court hearing it is possible only public declaration of the resolution of the relevant kind of judgment. It is indicated on the declaration of three options (combinations of parts that must be proclaimed) – a complete solution, introductory and operative part, only the operative part notes the desirability of reducing them to two of these options (complete solution or introductory and operative part).

Key words: judicial decisions, proclamation of judicial decisions, publication of judicial decisions, transparency, openness, publicity.

АНОТАЦІЯ

У статті аналізуються питання проголошення судових рішень як складової принципу гласності та відкритості адміністративного судочинства. Звертається увага на певну непогодженість у термінології міжнародних нормативно-правових актів та національному законодавстві щодо позначення принципів гласності, відкритості, публічності та не зовсім вдале формулювання принципу гласності у вітчизняному законодавстві (в тому числі у Кодексі адміністративного судочинства України), що породжує дискусії у процесуальній доктрині щодо доцільності виокремлення «внутрішньої» та «зовнішньої» гласності судочинства. Зазначається, що винятків щодо прилюдності проголошення судових рішень вітчизняне законодавство не закріплює, натомість встановлені обмеження щодо проголошення повністю судових рішень, коли у випадках закритого судового засідання можливим є публічне проголошення лише резолютивної частини відповідного різновиду судового рішення. Вказується на три варіанти проголошення (комбінації частин, які обов'язково мають проголошуватись): повне рішення, вступна та резолютивна його частина, лише резолютивна його частина та звертається увага на доцільність зведення їх до двох таких варіантів (повне рішення або вступна та резолютивна його частина).

Ключові слова: судові рішення, проголошення судових рішень, оприлюднення судових рішень, гласність, відкритість, публічність.

Постановка проблеми. У процесуальній науці дискусійними є питання щодо змісту принципів гласності та відкритості того чи іншого різновиду судового процесу, і адміністративне судочинство не є винятком у цьому питанні. Ті законодавчі формулювання принципу гласності та відкритості судочинства, які існують нині у спеціальному щодо судоустрою та статусу суддів вітчизняному законодавстві та кодифікованих процесуальних актах, не відповідають формулюванням, які закріплюють міжнародні нормативно-правові акти, де найчастіше йдеться про принцип публічності. До того ж, у вітчизняному кодифікованому процесуальному законодавстві відповідні норми про гласність та відкритість судочинства сформульовані таким чином, що дають змогу вченим-процесуалістам виокремлювати «внутрішню» та «зовнішню» гласність, що навряд чи можна визнати вдалою побудовою відповідних норм. Всі ці та інші питання, пов'язані із проголошенням судових рішень (всіх їх різновидів) як складової принципу гласності та відкритості стосовно специфіки адміністративного судочинства, потребують детального дослідження.

Актуальність теми. Основоположною базою дослідження принципів адміністративного права загалом та принципів адміністративного судочинства зокрема, а також безпосередньо принципів гласності та відкритості є наукові праці таких радянських та сучасних вітчизняних та

зарубіжних вчених-юристів, як В.Б. Авер'янов, Д.М. Бахрах, В.М. Бевзенко, Ю.П. Битяк, В.А. Власов, В.В. Галунько, П.В. Діхтєвський, М.Г. Кобилянський, Ю.М. Козлов, Т.О. Коломоєць, В.К. Колпаков, А.Т. Комзюк, О.П. Коренев, О.В. Кузьменко, Б.М. Лазарев, Д.М. Лук'янец, О.Є. Луньов, В.М. Манохін, Р.С. Мельник, Г.І. Петров, С.Г. Стеценко, С.С. Студеникін, Ю.О. Тихомиров, Г.А. Хом'яков, А.М. Школик. Протягом останніх років було захищено декілька дисертаційних досліджень, в яких безпосередньо чи опосередковано досліджувалась визначена нами проблематика, а саме О.О. Овсяннікова («Транспарентність судової влади», 2009 р.), А.А. Пухтецька («Європейські принципи адміністративного права та їх запровадження в законодавстві України», 2009 р.); С.А. Бондарчук («Принципи адміністративного судочинства України», 2011 р.); П.О. Баранчик «Принципи адміністративного права», 2012 р.); О.О. Гаврилук («Принцип гласності та відкритості у адміністративному судочинстві України», 2012 р.); В.М. Кондратенко («Принципи гласності та відкритості в адміністративному судочинстві України», 2013 р.) тощо. Однак, попри багатогранність досліджень, присвячених з'ясуванню поняття, змісту та місця принципу гласності та відкритості адміністративного судочинства, незважаючи на вказаний стан наукової розробки окресленого питання, у сучасній правовій науці загалом та в адміністративному процесі зокрема визначення та

зміст зазначеного принципу залишаються дискусійними, а питання проголошення судових рішень як складова цього принципу майже не висвітлюються.

Отже, метою статті є аналіз окремих питань, пов'язаних із проголошенням судового рішення як складової принципу гласності та відкритості адміністративного судочинства, зокрема: дослідження питань співвідношення цього принципу із принципом публічності, виявлення недоліків у нормативному врегулюванні питань проголошення судових рішень та формулювання пропозицій щодо їх усунення.

Виклад основного матеріалу дослідження. У складі ст. 12 Кодексу адміністративного судочинства України (далі – КАС України) «Гласність і відкритість адміністративного судочинства» є положення, якими регулюються окремі питання проголошення судових рішень (ч. 9), що дає змогу віднести цей аспект до складу принципу гласності і відкритості. Як вірно зазначають Р.О. Куйбіда та О.І. Сироїд, відкритість судових рішень – це потреба суспільства в інформації про діяльність судів як органів державної влади, що утримуються за рахунок платників податків. Саме судові рішення є чи не найважливішим індикатором якості послуг суду. Щоб суди мали довіру, правосуддя має бути зрозумілим і прозорим для людей [1, с. 19–20]. Отже, проголошення судових рішень є «виданням у світ» результату правосуддя. Про доцільність визнання публічного проголошення рішення необхідним елементом засади гласності та відкритості адміністративного судочинства, та про те, що реалізація принципу гласності та відкритості судового розгляду адміністративної справи невід'ємно пов'язана з доступністю ознайомлення із судовими рішеннями, зазначається й в наукових джерелах [2].

Частина 9 ст. 12 КАС України окремо регулює питання проголошення судових рішень у справах, розгляд яких проводився відкрито (загальне правило), та у справах, щодо яких було прийняте рішення про закритий їх розгляд. Так, зокрема, судові рішення, ухвалені у відкритому судовому засіданні, проголошуються прилюдно. Якщо судовий розгляд відбувався у закритому судовому засіданні, прилюдно проголошується лише резолютивна частина рішення. Отже, винятків щодо прилюдності проголошення не існує, а йдеться про обмеження проголошення прилюдно частин рішення: загальним є правило про прилюдне оголошення всього судового рішення (всіх чотирьох його частин), а винятком – прилюдне проголошення лише частини рішення суду, а саме резолютивної його частини.

Прилюдне проголошення судового рішення (або резолютивної його частини) має неабияке значення, адже з ним пов'язується декілька аспектів адміністративного судочинства. Аналіз норм КАС України дає змогу зробити висновок про залежність багатьох питань, пов'язаних з рішенням суду, із моментом його проголошення, адже саме цей момент є визначальним для питань оскарження, набрання законної сили, видання копій судових актів тощо. Так, зокрема, з часом проголошення судових рішень пов'язані:

1) строк для внесення зауважень щодо неповноти або неправильності технічного запису і журналу судового засідання (сім днів з дня проголошення рішення (ч. 1 ст. 3 КАС України));

2) строк для оскарження в апеляційному порядку:
– судових рішень за наслідками розгляду справ, пов'язаних з виборчим процесом чи процесом референдуму (у дводенний строк з дня проголошення судових рішень (ч. 5 ст. 177 КАС України));

– судових рішень у справах за адміністративними позовами з приводу видворення іноземців та осіб без громадянства (п'ятиденний строк з дня проголошення такого рішення (ч. 5 ст. 183-5 КАС України));

– постанови суду першої інстанції (протягом десяти днів з дня її проголошення; протягом десяти днів з дня отримання копії постанови (ч. 2 ст. 186 КАС України));

– ухвали суду першої інстанції (протягом п'яти днів з дня її проголошення; протягом п'яти днів з дня отримання копії ухвали (ч. 3 ст. 186 КАС України));

3) час набрання законної сили:

– судовим рішенням суду апеляційної інстанції за наслідками розгляду справ, пов'язаних з виборчим процесом чи процесом референдуму, та їх оскарження (набирають законної сили після закінчення строку апеляційного оскарження, а у разі їх апеляційного оскарження – з моменту проголошення судового рішення суду апеляційної інстанції (ч. 3 ст. 177 КАС України));

– судових рішень Вишого адміністративного суду України (набирають законної сили з моменту проголошення (ч. 3 ст. 177 КАС України));

– судовими рішеннями у справах за адміністративними позовами з приводу видворення іноземців та осіб без громадянства (набирають законної сили після закінчення строку апеляційного оскарження, а в разі їх оскарження – з моменту проголошення судового рішення суду апеляційної інстанції (ч. 7 ст. 183-5 КАС України));

– постановами або ухвалами суду апеляційної чи касаційної інстанції за наслідками перегляду, постановами Верховного Суду України (з моменту проголошення; через п'ять днів після направлення їх копій особам, які беруть участь у справі ((ч. 5 ст. 254 КАС України));

– ухвалами суду за результатами розгляду заяви про звернення постанови до негайного виконання (набирає законної сили з моменту проголошення (ч. 4 ст. 256 КАС України));

4) строк для видання копій судових актів:

– невідкладне видання особам, які брали участь у справі, або надсилання особам, які не були присутні під час проголошення судового рішення за наслідками розгляду справ, пов'язаних з виборчим процесом чи процесом референдуму, та їх оскарження, його копій (ч. 2 ст. 177 КАС України);

– невідкладне видання особам, які брали участь у справі, або надсилання копії судового рішення, якщо вони не були присутні під час його проголошення, у справах за адміністративними позовами суб'єктів владних повноважень про обмеження щодо реалізації права на мирні зібрання (ч. 7 ст. 182 КАС України);

– невідкладне видання особам, які брали участь у справі, або надсилання особам, які не були присутні під час проголошення рішення у справах за адміністративними позовами про усунення обмежень у реалізації права на мирні зібрання, його копії (ч. 5 ст. 183 КАС України) тощо.

Слід розрізнити поняття «проголошення» судових рішень та «оприлюднення» судових рішень. Перше поняття стосується зачитування судових рішень (або їх частин) у голос відразу після виходу з нарадчої кімнати, в якій вони ухвалювались. Щодо проголошення законодавчою є вимога про його негайність – «негайне проголошення». Також дещо обмеженням може бути й коло осіб, в присутності яких судові рішення проголошуються. Друге поняття також безпосередньо пов'язане із питаннями гласності та відкритості адміністративного судочинства (хоча, на наш погляд, воно більш «тяжке» до принципу публічності, аніж до принципу гласності та відкритості), натомість «оприлюднення» включає у себе як «проголошення» (своєрідний перший етап «відкриття» судових рішень для громадськості), так й інші способи оприлюднення. Як зазначається у виданнях, розрахованих безпосередньо на суддів [1, с. 19], способів оприлюднення судових рішень багато: проголошення у судовому засіданні, друк у засобах масової інформації чи збірниках судових рішень, розміщення у загальнодоступному реєстрі на офіційному

веб-порталі судової влади відповідно до Закону України «Про доступ до судових рішень». Це ж саме закріплено і в нормативно-правових актах. Так, відкритість судових рішень знайшла своє подальше нормативне закріплення та була деталізована у Законі України «Про доступ до судових рішень» від 22 грудня 2005 р. № 3262-IV. Зокрема ст. 2 «Відкритість судових рішень» цього Закону закріплює загальне правило про прилюдне проголошення рішень суду, встановлюючи одночасно винятки з цього правила (крім випадків, коли розгляд справи проводився у закритому судовому засіданні), та право кожного на доступ до судових рішень. Нині чинна редакція цього Закону (ч. 2 ст. 2) вміщує імперативне правило про обов'язкову відкритість усіх судових рішень та їх оприлюднення в електронній формі не пізніше наступного дня після їх виготовлення і підписання. Судові рішення також можуть публікуватися в друкованих виданнях із дотриманням вимог цього Закону. Також встановлено, що, якщо судовий розгляд відбувався у закритому судовому засіданні, судові рішення оприлюднюються з виключенням інформації, яка за рішенням суду щодо розгляду справи у закритому судовому засіданні підлягає захисту від розголошення. Отже, якщо питання проголошення судових рішень регулюються загальним Законом України «Про судоустрій та статус суддів» та процесуальними кодифікованими актами, то інші способи оприлюднення регулюються вже спеціальними законодавчими та іншими нормативно-правовими актами. І якщо йдеться про інші (крім проголошення) способи оприлюднення, то коло осіб, які мають доступ до цього рішення, розширюється.

Зупинимось на останній тезі більш детально. У ст. 12 КАС України щодо питань, пов'язаних із гласністю та відкритістю адміністративного судочинства, стосовно осіб та інформації, яку можуть отримати ті чи інші особи, закріплено декілька положень (узагальнення подано у таблиці 1).

Отже, КАС України окремо згадує про три категорії суб'єктів отримання інформації про результати розгляду справи: 1) осіб, які брали участь у справі; 2) осіб, які не брали участі у справі (за певної умови – якщо суд вирішив питання про їхні права, свободи, інтереси чи обов'язки); 3) будь-хто (кожен). Говорячи про категорії, звичайно, маємо на увазі умовність такого позначення, адже навряд чи можна виокремити як певну категорію таких суб'єктів, як «кожен», «будь-хто», зрозуміло, що вона поглинає всі інші: і осіб, які брали участь у справі, і осіб, які не брали участі у розгляді справи. Виокремлення пов'язане лише зі змістом інформації та певними встановленими законодавчими обмеженнями щодо отримання відповідної інформації.

Як вбачається з наведених у таблиці положень ст. 12 КАС України, виокремлення складових принципу гласності та відкритості адміністративного судочинства щодо «інформації, яка може бути отримана» пов'язано з «результатами розгляду справи» та «судовими рішеннями, ухваленими у справі», тому необхідним є аналіз співвідношення цих понять.

Поняття «результати розгляду справи» є ширшим, ніж поняття «судові рішення, ухвалені у справі», адже результатом розгляду справи може бути, наприклад, закриття провадження у справі. Але, якщо прийняти до уваги, що законодавчою вимогою є оформлення адміністративним судом певного процесуального документа як результату своїх дій, а таким процесуальним документом щодо закриття провадження у справі є ухвала, то маємо «плавне перетікання» від дії (результат розгляду справи) до акту – певного судового рішення (у наведеному прикладі – ухвала). Що ж стосується поняття «судові рішення», то цим поняттям охоплюються постанови та ухвали адміністративного суду. Це впливає з аналізу положень ст. 160 КАС України «Порядок ухвалення судових рішень, їх форма».

Таблиця 1

Хто може отримати інформацію	Яка інформація може бути отримана	Обмеження
1) особи, які беруть участь у справі	усна або письмова інформація щодо результатів розгляду справи	звернення особи, яка бере участь у справі, не підлягає розгляду та не потребує відповіді, якщо у ньому не зазначено: - місце проживання чи місцезнаходження (для юридичних осіб); - не підписано автором (авторами); - неможливо встановити його авторство; - звернення містить вислови, що свідчать про неповагу до суду
2) особи, які не брали участі у справі, але суд вирішив питання про їхні права, свободи, інтереси чи обов'язки	усна або письмова інформація щодо результатів розгляду справи	обмеження відсутні
3) будь-хто (у законодавчому формулюванні «ніхто не може бути обмежений у праві на отримання <...> інформації»)	інформація про дату, час і місце розгляду своєї справи	обмеження відсутні
4) будь-хто (у законодавчому формулюванні «ніхто не може бути обмежений у праві на отримання <...> інформації»)	інформація про те, які судові рішення ухвалені у його справі	обмеження відсутні
5) кожен	судові рішення у будь-якій розглянутій у відкритому судовому засіданні справі, які набрали законної сили	право на ознайомлення може бути обмежено відповідно до закону: в інтересах нерозголошення конфіденційної інформації про особу; в інтересах нерозголошення державної таємниці; в інтересах нерозголошення іншої таємниці, що охороняється законом

Вирішення питання щодо того, чи підлягає розголошенню інформація про зміст судових рішень до моменту вступу їх у законну силу, залежить від того, хто є суб'єктом, заінтересованим в отриманні такої інформації: особи, які мають відношення до справи, чи інші особи. У першому випадку момент розголошення інформації про зміст відповідного судового рішення не пов'язаний із моментом вступу його у законну силу, у другому – безпосередньо пов'язаний, адже кінцевого результату по справі може ще й не бути, оскільки сторони можуть скористатись наданим їм правом у встановлений строк оскаржити відповідне судове рішення, отже, момент набуття ними законної сили певним чином відстрочений і пов'язаний із закінченням розгляду справи у порядку апеляційного провадження.

Щодо самого порядку проголошення судового рішення, то він регулюється окремою статтею КАС України – ст. 167 «Проголошення судового рішення, видача або направлення судового рішення особам, які беруть участь у справі, та особам, які не брали участі у справі, якщо суд вирішив питання про їх права, свободи, інтереси чи обов'язки». Зокрема, проголошення судових рішень пов'язується із дотриманням чітко встановлених вимог:

1) негайність (момент, з якого має відраховуватись початок дії цієї оціночної категорії – вихід із нарадчої кімнати);
2) роз'яснення головуючим особам, які присутні при проголошенні відповідного судового рішення, трьох моментів:

- його змісту;
- порядку його оскарження;
- строку його оскарження.

При цьому таке роз'яснення обов'язково має відбуватись у судовому засіданні, у момент (чи після) проголошення.

Інші питання, які врегульовані у ст. 167 КАС України, належать вже не безпосередньо до проголошення судових рішень, а до інших етапів, які, в свою чергу, охоплюються поняттям «оприлюднення».

Так, подальшим (після проголошення) етапом оприлюднення відповідних судових рішень адміністративного суду є вручення (надсилання) копії постанови (ухвали) апеляційного суду особам, які брали участь у справі, та особам, які не брали участі у справі, але щодо яких суд вирішив питання про їх права, свободи, інтереси чи обов'язки. Строк такого вручення (надсилання) залежить від вимоги сторін. Якщо відповідна вимога про видання копії постанови (або її вступної та резолютивної частин) чи ухвали суду надійшла від осіб, які беруть участь у справі, або від осіб, які не брали участі у справі, але щодо яких суд вирішив питання про їх права, свободи, інтереси чи обов'язки, суд має видати відповідну копію у цей самий день, а також повідомити про час, коли особи, які брали участь у справі, можуть одержати копію постанови в повному обсязі (у разі проголошення в судовому засіданні лише вступної та резолютивної частин постанови). Дещо інший порядок вручення копій судових рішень особам, які брали участь у справі, але не були присутні у судовому засіданні. У такому випадку копія відповідного судового рішення надсилається рекомендованим листом з повідомленням про вручення протягом трьох днів з дня його ухвалення чи складення у повному обсязі або вручаються під розписку безпосередньо в суді (у разі їх звернення). Якщо справа розглядається судом за місцезнаходженням суб'єкта владних повноважень, і він не був присутній у судовому засіданні під час проголошення судового рішення, суд не надсилає копії такого рішення, а лише повідомляє такому суб'єкту про можливість отримання копії судового рішення безпосередньо в суді. Також у 2011 р. Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо

вдосконалення окремих положень адміністративного судочинства» від 17 листопада 2011 р. № 4054-VI ст. 167 КАС України була доповнена положеннями про те, що особа, яка бере участь у справі, а також особа, яка не брала участі у справі, але щодо якої суд вирішив питання про її права, свободи, інтереси чи обов'язки, може отримати в суді, де знаходиться адміністративна справа, копію рішення, що є в матеріалах цієї справи, ухваленого адміністративним судом будь-якої інстанції (ч. 5).

Аналіз норм КАС України щодо проголошення всього рішення чи певних його частин дає змогу констатувати, що є три варіанти: 1) проголошення всього рішення (всіх чотирьох частин відповідної постанови або ухвали – вступної, описової, мотивувальної та резолютивної); 2) проголошення лише вступної та резолютивної його частин (у виняткових випадках залежно від складності справи можливе відкладення складення постанови у повному обсязі (ч. 3 ст. 160 КАС України); також цей виняток можна застосовувати і до ухвал, адже відповідно до ч. 7 ст. 160 КАС України до складення ухвал застосовуються правила ч. 3 цієї статті); 3) проголошення лише резолютивної частини судових рішень (ч. 9 ст. 12 КАС України). Незрозумілим, на наш погляд, є те, чому у змісті ст. 12 КАС України йдеться лише про резолютивну частину, а про вступну не йдеться, адже аналіз норм ст. 163 «Зміст постанови» та ст. 165 «Зміст ухвали» КАС України щодо вступної частини вказаних різновидів судових рішень дає змогу констатувати, що ця частина відповідних судових рішень не вміщує тієї інформації, яка може бути підставою для проведення закритого судового засідання (не є такою, що не може проголошуватись). Доцільною було б змінити ч. 9 ст. 12 КАС України (додання до резолютивної ще й вступної частини при проголошенні судових рішень у справах, розгляд яких проводився у закритому судовому засіданні).

Як вже було вказане вище, «проголошення судових рішень» є одним з етапів більш широкого поняття – «оприлюднення судових рішень», а останнє, на наш погляд, більш пов'язане з принципом публічності, аніж з принципом гласності та відкритості, з якими більш пов'язане «проголошення» судових рішень. Як вказує О.О. Гаврилюк, ряд вчених-процесуалістів, як за радянських часів, так і в наш час, залежно від осіб, які можуть бути ознайомлені з діяльністю суду, виокремлюють «гласність для сторін та інших осіб, які беруть участь у справі» (гласність у вузькому розумінні цього слова), і «гласність для народу, чи публічність» (загальну, зовнішню), – у широкому значенні. Підтримуючи наведену вище позицію, О.О. Гаврилюк вказує і на протилежну точку зору, яка, щоправда, висловлювалась стосовно кримінального судочинства [3].

Отже, в доктрині процесуального права виокремлюють «гласність учасників судового розгляду» та «гласність судочинства», у зв'язку з чим дискусійним є питання доцільності чи недоцільності відмежування загальної (зовнішньої) та внутрішньої гласності та щодо їх співвідношення. Продовження дискусії за сучасних часів пов'язане із різною термінологією, яка використовується у міжнародних нормативних документах, де йдеться про публічність, та у національному законодавстві, де, починаючи з Конституції України, продовжуючи спеціальним з питань судоустрою та статусу суддів законодавством та закінчуючи чинними в Україні процесуальними кодексами, закріплено саме принцип гласності (в одних процесуальних кодексах – гласність, в інших – гласність у поєднанні з відкритістю).

Проаналізувавши положення ст. 12 КАС України, врахувавши доктринальні положення та діаметрально протилежні погляди науковців щодо розуміння принципу гласності, О.О. Гаврилюк з урахуванням специфіки КАС України обґрунтовує «гласність у вузькому значенні», під якою

розуміє загальне правило, за яким розгляд справ у всіх судах проводиться усно й ніхто не може бути позбавлений права на інформацію про час і місце розгляду своєї справи, а також обмежений у праві на одержання в суді усної чи письмової інформації, що стосується результатів розгляду його судової справи; та «гласність у широкому значенні», під якою розуміє можливість всім громадянам, які не є учасниками процесу в тій чи іншій судовій справі, бути присутніми під час її розгляду [3]. Вважаємо, що за такого підходу основний (базовий) принцип – гласність, – так би мовити, розчленовується на певні різні за змістом складові. Натомість, на наш погляд, принцип має бути узагальненим, його тлумачення не має залежати від наявності чи відсутності певних умов чи критеріїв (суб'єкти, різновид інформації тощо). Він може включати складові, але всі вони мають бути у взаємозв'язку та їх зміст має бути однозначним.

Якщо виходити зі змісту основоположних базових нормативних документів, які мають статус міжнародних, зокрема з положень Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 р., то можна побачити, що відповідно до ч. 1 ст. 6 «Право на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом. Судове рішення проголошується публічно, але преса і публіка можуть бути не допущені в зал засідань протягом усього судового розгляду або його частини в інтересах моралі, громадського порядку чи національної безпеки в демократичному суспільстві, якщо того вимагають інтереси неповолітніх або захист приватного життя сторін, або – тією мірою, що визнана судом суворо необхідною, – коли за особливих обставин публічність розгляду може зашкодити інтересам правосуддя. Вказана Конвенція була ратифікована значною кількістю країн, що свідчить про певний міжнародний досвід у врегулюванні цього питання. Україна ратифікувала Конвенцію ще у 1997 р. Законом № 475/97-ВР від 17 липня 1997 р.

Отже, маємо використання у національному законодавстві терміна «гласність та відкритість», тоді як у міжнародному законодавстві застосовується дещо інший – «публічність». Тому й постає питання щодо співвідношення «публічності» та «гласності і відкритості», яке час від часу досліджується науковцями. Так, ще у 2009 р. Д.Г. Маханьков вказував на той факт, що вищевказаною Конвенцією закріплюється термін «публічність розгляду справи», але у вітчизняному законодавстві йдеться про гласний судовий розгляд [4, с. 387]. Пізніше, у 2011 р., на це ж саме вказав і О.О. Гаврилюк [2].

Отже, на наш погляд, все, що стосується результатів розгляду справи та безпосередньо оприлюднення змісту судових рішень, пов'язане із «принципом публічності», який не тотожний «принципу гласності». Співвідношення цих двох принципів є предметом наступного нашого дослідження, а в межах розглянутих питань значимо лише, що суд є органом державної влади, а будь-яке його рішення – це результат його діяльності. Будучи органом державної влади, його діяльність, особливо її результат, є об'єктом пильної уваги громадськості, будь-якого з її членів. Вирішивши звернутись за захистом своїх прав до державного органу, особа приватного права, так би мовити, «виходить з кола своїх приватних інтересів» і постає вже «у ролі» одного з членів громадськості, права якого порушено. Тим більше, коли йдеться про адміністративне судочинство, адже завданням цього різновиду судочин-

ства є захист прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб у сфері публічно-правових відносин. І якщо в сфері цивільних процесуальних чи господарських процесуальних правовідносин, де наявні приватноправові інтереси, дискусії щодо співвідношення «гласності» та «публічності», щодо доцільності розмежування «внутрішньої» та «зовнішньої» гласності ще можливі, то у сфері адміністративного судочинства вони, на наш погляд, є недоречними. Використання термінології «публічність» більш відповідатиме змісту міжнародних нормативно-правових документів, що певним чином спростить їй правозастосування, адже єдність розуміння правових норм як національного законодавства, так і міжнародного, безперечно, є бажаним та пріоритетним напрямом вдосконалення вітчизняного законодавства.

Висновки. Отже, за побудовою норми ст. 12 КАС України проголошення судових рішень є однією зі складових принципу гласності та відкритості адміністративного судочинства (вітчизняний варіант законодавчого формулювання відповідного принципу, оскільки у міжнародних нормативно-правових актах згадується про принцип «публічності судового розгляду»). Різновидами судових рішень адміністративного суду є постанови та ухвали, тому у ч. 9 ст. 12 КАС маються на увазі обидва ці різновиди. Аналіз вказаної норми свідчить про відсутність винятків щодо прилюдності проголошення будь-якого із вказаних різновидів судових рішень адміністративного суду, обмеження ж стосуються лише частин відповідного різновиду судового рішення, яке проголошується. Але у цій загальній нормі йдеться про проголошення всього рішення (всіх чотирьох його частин), якщо справа розглядалась у відкритому судовому засіданні, та проголошення лише резолютивної частини, якщо справа розглядалась у закритому судовому засіданні. Тоді як КАС України передбачає й інші (щодо проголошення окремих частин судових рішень) варіанти. Закріплення значної кількості таких варіантів не сприяє правозастосуванню, тому необхідним є їх скорочення та певна уніфікація (лише два можливі варіанти: або повне рішення, або його вступна та резолютивна частина). В цій частині норми КАС України потребує узгодження. Перспективним напрямом подальших досліджень є формулювання пропозицій щодо чіткого розмежування категорій «публічність», «гласність», «відкритість» та вироблення пропозицій щодо назви відповідних статей у процесуальних кодифікованих актах (враховуючи специфіку кожного з них та наявний розподіл інформації щодо її доступності для тієї чи іншої категорії суб'єктів та для всієї громадськості).

Список використаної літератури:

1. Куйбіда Р.О. Посібник із написання судових рішень / Р.О. Куйбіда, О.І. Сироїд. – К. : Дрім Арт, 2013. – 224 с.
2. Гаврилюк О.О. Процесуальне значення і реалізація принципу гласності та відкритості адміністративного судочинства / О.О. Гаврилюк [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.pravoznavec.com.ua/period/article/2448/%CE#chapter>
3. Гаврилюк О.О. Зміст принципу гласності та відкритості в адміністративному судочинстві України / О.О. Гаврилюк [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.pravoznavec.com.ua/period/article/34126/%CE#chapter>
4. Маханьков Д.Г. Процесуальне значення та реалізація принципу гласності кримінального судочинства / Д.Г. Маханьков // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право». – 2009. – Вип. 12. – Ч. 2. – С. 387–390.